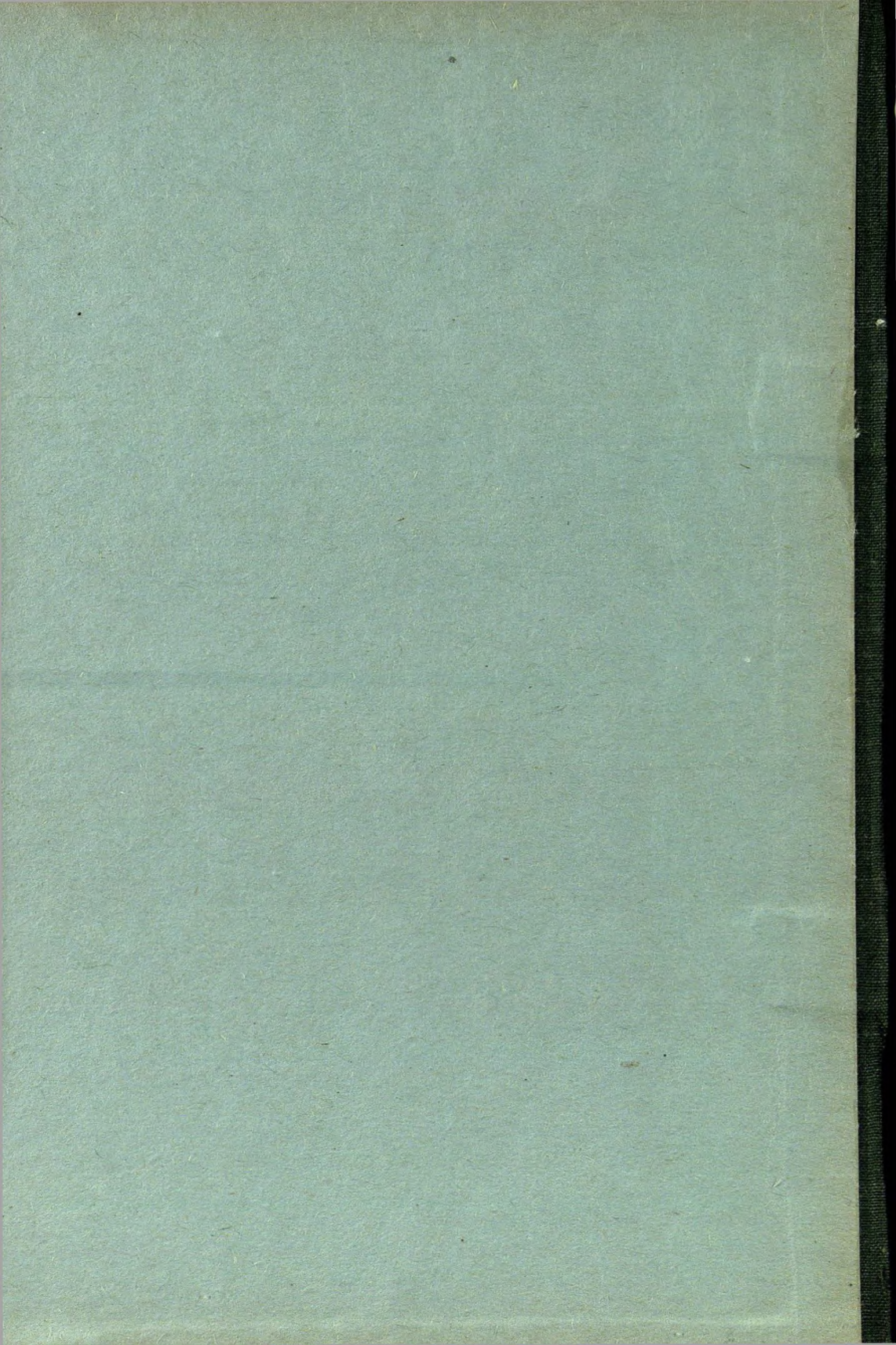

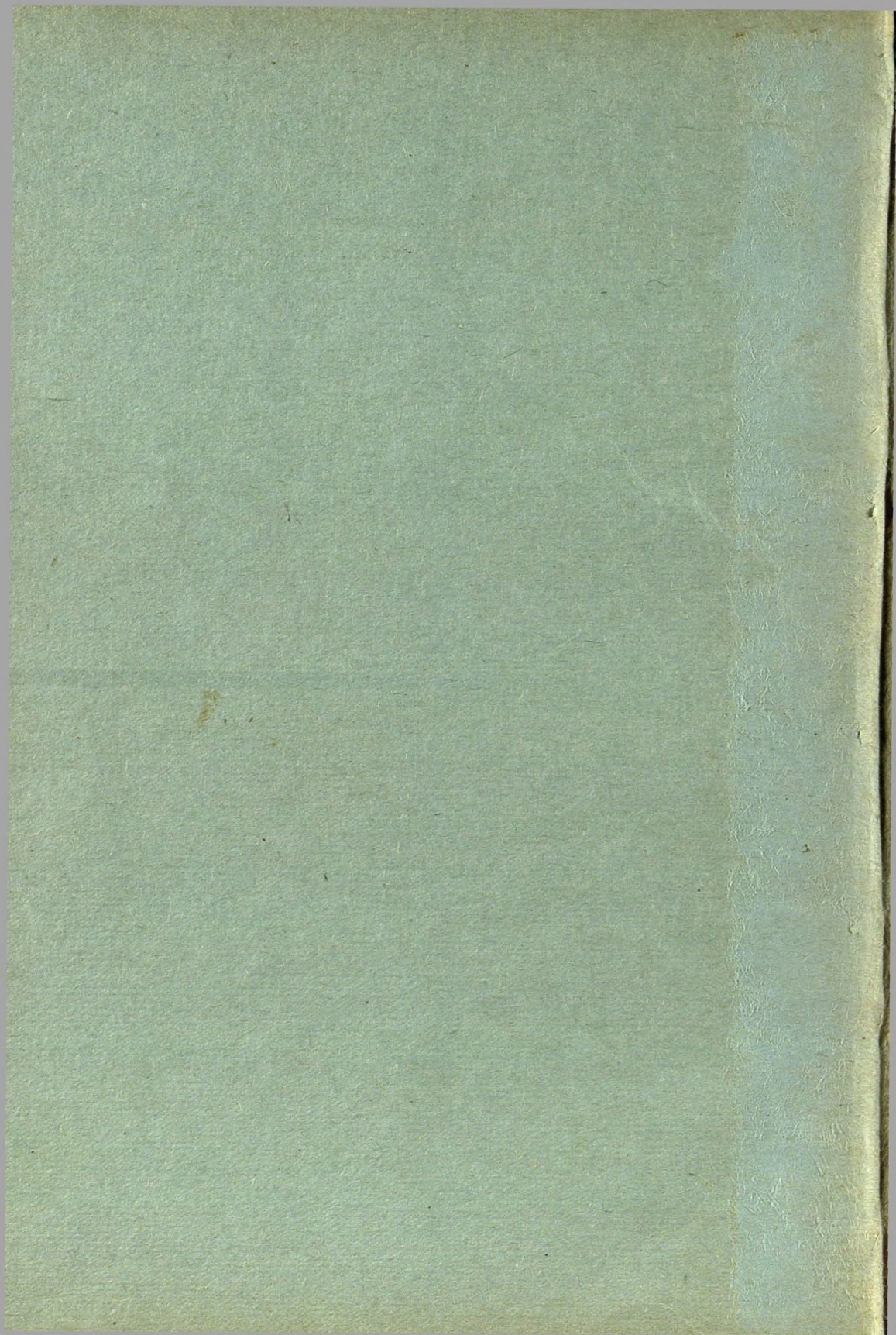
БИБЛИОТЕКА
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ
ВОЈВОДИНЕ

П 1

1955

АДВОКАТСКА КОМОРА ЗА АДВ
НОВИ САД
ЗМАЈЛОВИНА 20

ЗАДАЦИ РАДНИХ ОДБОРА У 1955 ГОДИНИ

У броју 7 „Гласника“ за месец јули 1954 годину, на страницама 24—26, ми смо објавили садржину прописа измењених Правила наше Коморе, уколико се они односе на делокруг рада наших Радних одбора адвоката и адвокатских приправника и исте нове прописе укратко прокоментарисали.

Међутим, сматрамо за потребно да се овим питањем мало по-добрније позабавимо, сада, када улазимо у једну нову годину, јер се делокруг рада Радних одбора и начин рада сада, у новим условима, имају да употпуне, односно подвргну критици, а биће од користи ако на овај начин, путем нашег „Гласника“ скренемо пажњу Радним одборима на неке од тих проблемакоје сматрамо за најважније, да би се ти проблеми што свестраније обрадили у 1955 години, како би резултати рада били што позитивнији.

Указано је у ранијем нашем напису на низ проблема, који стоје пред Радним одборима. Ми нећемо третирати све те проблеме, већ упућујемо на сама Правила и на наш напис у броју 7 „Гласника“ за 1954 годину, али сматрамо да треба нарочито скренути Радним одборима на неке од тих проблема.

У првом реду сматрамо, да је потребно понова скренути пажњу свим адвокатима и адв. приправн. на дужност не толико дужност која извире из самих прописа правила, него на моралну дужност, која постоји на основу факта чланства у Комори, да сваки адвокат и сваки адв. приправник што потпуније и што свесрдније актино учествује у раду Радних одбора. Ту и тамо се још увек примећује неко неинтересовање за рад Радних одбора, који нису сасвим успели да у раду мобилишу целокупно чланство њихово. Ово је један приличан недостатак у раду Радних одбора, а он има за последицу стварање неинформисаности код једног дела адвоката о нашој целокупној проблематици, што се негативно одражава и на рад самих адвоката и адв. приправника. Радни одбори, према месним приликама, треба да нађу најпогодније начине како ће за рад у њима загрејати све чланове њихове. Ту се не могу установити нека општа правила, када се тај рад, као што се, базира на свести и добровољности, а не на некој формалној обавези, јер су прилике у појединим местима различите, па сами Радни одбори имају дужност да примене оне мере, које налазе за најпогодније и најприкладније за њихово чланство. Било би свакако корисно, а то би био и потстрек за интензивнији рад, ако би Радни одбори разних места у Војводини одржавали што тешњи контакт уза-

јамним посетама, не само колегијалним, него и радним. Радни одбори Вршца и Панчева, Суботице и Новог Сада водили су у том правцу разговоре, али до реализације оваквих састанака још није дошло. Ове састанке требало би тако организовати да се том приликом одрже и заједничке седнице на којима да се измењају искуства у раду, а могли би бити скопчани и са којим предавањем. Ово би била само једна форма одржавања и продубљавања тог тако потребног контакта.

Друга једна важна дужност Радних одбора је да се што јаче повежу са Удружењем правника самога места. Ту се већ осећа и види знатан напредак, али, ипак, није овај рад још у потпуности задовољавајући, често не само неинтересовањем зарад Удружења правника адвоката и адв. приправника, него и зато што сама Удружења правника не показују и не манифестују већу готовост у раду. Дужност је Радних одбора, нарочито у местима у којима има мало правника осталих струка, да они узму иницијативу ка оживљавању рада Удружења правника и да се кроз Удружење правника што јаче повезују са ССРНЈ, као опште народну организацију, да овој ставе на расположење све своје снаге давањем савета, одређивањем предавача, вршењем административних послова, а све ради што потпунијег извршења програма рада ССРНЈ, како у месту Радног одбора, тако и на подручју целог среза у коме дела ССРНЈ. На овај начин ће адвокати и адвокатски приправници се показати као корисни сарадници наше опште народне организације ССРНЈ, а то ће бити само још једна очита манифестација воље и настојања адвоката и адв. приправника да својим знањем корисно послуже опште-народним задацима.

Трећа врло важна дужност Радних одбора је да будно пазе на то, да се рад адвоката и адв. приправника одвија према позитивним прописима наших закона итд. а увек у складу са тим прописима и општим интересима наше друштвене заједнице, јер ће на овај начин адвокатура доказати, да је потребна и корисна установа, која нашој заједници помаже код решавања свих проблема, од којих је свакако најважнији: учвршћивање и продубљивање наше социјалистичке законитости. Држећи се увек само прописа закона, заступајући оправдане и законске интересе странака, радећи увек у духу наших општих друштвених стремљења, адвокати и адв. приправници послужиће нашим народима и нашој друштвеној заједници корисно, и демантоваће сва она мишљења, која се по неки пут појављују, као да адвокатура није нашла своје право место у нашем новом друштвеном систему, да је она кочница развоју нашег друштва, и на тај начин од себе као целине одвојити оне ретке изнимке због чијег се држања хоће да чини одговорном цела адвокатура.

Један од врло важних проблема је питање нашег подмлатка. О томе је много писано, а још више говорено. Ми се нећемо упустати у овај проблем са целокупним обухватним погледом, него ћемо се ограничити, засада, само на стручно усавршавање адвокатских приправника. У данашњем броју „Гласникај“, на другом месту, објављујемо статистички преглед резултата полагања адво-

катског испита у 1954 години. Ако анализирамо ове резултате мсрамо отворено да признамо, да су негативни, јер када од 36 кандидата само 12 кандидата положи адвокатски испит, а од ових само два са врло добрим успехом, морамо се забринути за стручно знање нашег подмлатка. На жалост, упоређујући на испитима манифестовано знање кандидата из 1954 гдине са оним ранијим годинама, морамо констатовати изричит пад. Шта је томе узрок? Да ли лошији општи квалитет кандидата или недовољан рад за саме испите? Ту је тешко дати тачан одговор. Било је кандидата који су показали потпуно незнање најосновнијих појмова права и правних прописа, а било је кандидата, који су показали врло мало знања наших садашњих закона. Свакако се може констатовати да многи кандидати претстају испитној комисији са минималним знањем општих правних појмова и позитивних закона, па се стиче утисак, да се адвокатски испит, од стране кандидата, жели полагати „на срећу“. Ту Радни одбори имају да одиграју једну врло важну улогу. Али не само Радни одбори, него и Комора и сваки адвокат. Радни одбори имају дужност да одреде из редова адвоката, а по потреби и других правника, предаваче на добровољној основи, да изврше све техничке припреме за не-сметано одржавање семинара, да контролишу посеђивање семинара од стране адв. приправника, једном речју, да се старају да ови семинари што боље успеју.

Наша Комора, пратећи овај проблем, предузимала је неке мере да се ово стање поправи. Она је раније помогла Радни одбор у Новом Саду код одржавања првог семинара. Резултат тога семинара био је позитиван, што се одразило на самим испитима, јер су кандидати, који су слушали овај семинар са скоро 100 проц. успехом погагали и положили адвокатски испит. Наша је Комора скоро донела Упутство о организовању семинара у Новом Саду, Суботици и Зрењанину, за подручја по два Округна суда. Прописан је и план рада тих семинара, изречана је обавезност адв. приправника да семинар посеђују. Да би се омогућило адв. приправницима изван седишта места у коме се одржава семинар Комора је одредила извесна материјална средства, а затражила је и субвенцију правосудно-управних органа. Семинари треба да отпочну са радом у првој половини јануара 1955 године. Међутим, настојање Коморе уродиће жељеним резултатима само онда, ако сами Радни одбори, којима је поверено вођење тих семинара, најозбиљније схвате своје дужности. Али, не само Радни одбори, него и сами адвокати и адвокатски приправници.

Адвокати имају моралну обавезу да своје подмлатку помогну, да постигне што боље стручно знање. Адвокати било као пре-авачи на семинарима, било као принципали треба да уложе све напоре, да адв. приправника упуте не само у практичан рад, него да ревидирају и учвршћују и опште и теоретско знање. Самс знање, које је адв. приправник стекао на Правном факултету није ни близу довољно за полагање адвокатског испита. Поред тог основног знања потребно је и учвршћено знање тамо стечено, више практично, него теоретско, а то се може стећи у адвокатској кан-

целарији под сталним надзором и праћењем рада адв. приправника од стране принципала. Иако је адв. приправнички однос са принципалом заснован на радном односу, ипак тај радни однос није одлучујући, него је одлучујуће то да адвокат као принципал утиче на усавршавање стручног знања свога приправника, да га поучава, да га исправља у погрешкама, да га утврди у правилима етике и морала у адвокатури. Само на овај начин принципал удо-вољава обавезама према адв. приправнику, јер иако је међу њима заснован формалан радни однос, ипак је суштина тог односа, не само то да адв. приправник помаже у раду адвокату, него да и адвокат помогне приправнику да стекне све услове да би био што бољи адвокат.

Но ни Комора, ни Радни одбори, ни адвокати неће постићи оно што желе ако сами адв. приправници не помогну остварењу тога циља, тих напора и тих жеља. Они су дужни, у првом реду у сопственом интересу, да схвате потребу тих семинара, да их вредно посећују, да се труде да на њима присвоје што више знања, а осим тога да уче, да вредно уче, и да се, уз рад у адв. канцеларији, спреме што савесније за испит.

Ако сва ова четири фактора ускладе напоре и настојавања онда ће одлука Извршног одбора наше Коморе о образовању семинара за адвокатске приправнике бити сигурно спроведена, она ће морати дати оне резултате које сви ми од тих семинара очекујемо.

Даљи један од врло важних задатака Радних одбора је да утичу на стил рада самих адвоката, како би се тај стил рада што више уклопио у рад осталих правосудних органа, разуме се уз стриктно одржавање основних задатака адвокатуре. Ово не значи да адвокатура треба да буде неки помоћни орган правосуђа, него значи, да не отежава рад судовима и осталим органима. Тужбени захтеви треба да буду јасни и одређени, треба предложити извођење доказа већ у 1. степену поступку, уколико стоје на расположењу адвокату у том поступку, поднесци треба да су јасни и концизни, без претеране и често непотребне опширности и понављања. Однос између адвоката, судија, тужилаца, правобранилаца треба неговати на бази узајамног поштовања и предусретљивости, како са стране адвокатуре, тако и са оних других страна. На овај начин ће се дићи не само углед наше адвокатуре, него и углед самих правосудних органа.

„Одвјетник“, орган загребачке Адвокатске коморе у броју 10 и 11 за 1954 годину, и „Југословенска адвокатура“, орган Савеза адвокатских комора ФНРЈ у броју 2 за 1954 годину, публиковали су нацрт „Кодекса професионалне етике адвокатуре“ који је др. Иво Политео, адвокат из Загреба и потпретседник Међународне уније адвоката поднео Унији на разматрање. Овај нацрт садржи врло занимљиве елементе које је потребно проучити, продискутовати и заузети становиште по њима. Радни одбори треба да прораде овај нацрт, да га свестрано продискутују и да нашој Комори доставе своја гледишта, као и гледишта појединих адвоката, о овоме нацрту. Ову дискусију биће корисно употребити и за фиксирање наших погледа, погледа војвођанских адвоката, по свим

питањима третираним у том нацрту, а тим поводом освежити сва сна писана и неписана правила етике и морала у вези са радом адвоката.

Најзад, Радни одбори треба да се најозбиљније позабаве тешким питањем надриписарства. Не зато, што надриписарство угрожава материјалне интересе наше адвокатуре, него зато, што је оно штетно по опште интересе. Надриписарство шкоди угледу правосуђа и осталих државних органа и изиграва разне позитивне прописе наших закона. Она у крајњој линији, скоро увек, доводи у несигурност материјалне интересе наших грађана, јер надриписари нису квалификовани за сачињавање правних аката, они најчешће располажу само са потпуно површним знањем услед чега су правни акти, нарочито уговори и тестаменти мањкави, непотпуни, контрадикторни, формално неправилно истављени итд. па као такви наносе штету странкама. Наша је Комора небројено пута скретала пажњу Радним одборима на потребу да се ова борба заостри, али неких позитивнијих резултата није било. Истина, исход ове борбе не зависи само од адвокатуре, него у првом реду од будности правосудне и остале државне управе, чија је помоћ, не само код прогањања надриписара, него и код њиховог откривања и онемогућивања њихове штетне делатности, од пресудног значаја. Радни одбори нису досада показали неку јачу предузимљивост у том погледу, па зато та борба и није заострена онако како би то требало да је. Извршни одбор наше Коморе поднео је неколико пријава против надриписара са подручја НО среза новосадског, о чему има и службено саопштење са последње седнице Извршног одбора. Ово треба да буде потстрек свим Радним одборима да ово питање оштро начну. Било би, ваљда, корисно да сваки Радни одбор образује посебан Одбор за изналагање надриписара, који би у заједници са свим адвокатима повео ту борбу, испитао сваки конкретан случај и преко Радног одбора предузео потребне кораке како код надлежних органа државне управе, тако и код тужиоштава и судова, а и саму Комору извештавати о учињеном. Мислим да није потребно нарочито наглашавати, да ће сви Радни одбори у том погледу имати пуну подршку и помоћ Извршног одбора наше Коморе. Радни одбор у Суботици дао је пример како треба у овом питању иступати. Образовао је посебан Одбор, чији су чланови, са одобрењем надлежне власти, извршили преглед поднесених пореских жалби у Суботици, па су утврдили, да је огромна већина тих жалби састављена од стране надриписара, а тек незнатан број жалби је био сигниран по адвокатима. Жалбе су, често, биле скоро формуларно написане, што је јасан доказ, да постоји, ако се може казати, читава индустрија надриписарства. Радни одбори треба да се обрате на све руководиоце разних органа државне управе, да би им скренули пажњу на овај проблем, да би заједничким напорима приступили његовом решавању. Али, није довољно утврдити чињенице. Потребно је и ефективно се упустити у борбу против ове појаве, подношењем пријаве против надриписара, који својим радом крше прописе чл. 310 КЗ. А ако би се евентуално установило, да је и по неки адвокат

повезан са надриписаром у том случају одмах поднети пријаву Комори, која ће имати даље да поступа против таквих адвоката.

Пре него што би завршио овај напис дужност ми је да укажем још на један проблем који није решен. То је проблем сарадње на нашем „Гласнику“. Још увек је недовољан број адвоката и адв. приправника који сарађују својим написима у нашем „Гласнику“. Уређивачки одбор „Гласника“ је више пута, а и Извршни одбор Коморе у својим извештајима годишњој скупштини Коморе, указао на овај пропуст, јер је то пропуст, чланова наше Коморе, адвоката и адв. приправника. Ми знамо, да у свим нашим центрима има леп број адвоката и адв. приправника који располажу са теориским и практичним знањем, да би могли бити корисни и запажени сарадници „Гласника“. Није нам разумљиво, а не можемо да правдамо те наше чланове што не сарађују на „Гласнику“, чији Уређивачки одбор чини крајње напоре да „Гласник“ подигне на што виши ниво како у погледу квалитета чланака које објављује, тако и у разноврсности тема које третирају ти чланци, и што већег броја сталних или повремених сарадника. Дужност је адвоката и адв. приправника, то је наше не само мишљење него и уверење, да на „Гласнику“ сарађују.

Изнели смо ово неколико врло важних задатака наших Радних одбора. Они треба уз обављање свих оних задатака који су им стављени у дужност Правилима наше Коморе, првенствено да обрате пажњу и да обрађују стално ове проблеме, које смо горе изложили, јер ће само тако и на овај начин моћи да удовоље у потпуности задацима које од њих очекује Извршни одбор наше Коморе, наше чланство и наша јавност. Радни одбори су се афирмирали као најпогоднија форма рада адвоката и адв. приправника. То је већ утврђено и пречишћено. Али, ако Радни одбори успеју да свестрано обраде све горње задатке, они ће не само појачати то уверење о оправданости њихова деловања, него ће знатно помоћи да се адвокатура још јаче учврсти и још јаче уклопи у нашу друштвену заједницу, да се адвокатура потпуно афирмира као значајан фактор нашег социјалистичког друштва.

Коста Хаџи

ДЕТЕ КАО ПРЕДМЕТ ИЗВРШЕЊА

I

Окружни суд је малолетно дете које је било код матере пресудом поверио на чување и васпитавање оцу. После правноснажности пресуде, отац је предложио **извршење** „... одузимањем од извршенице детета... предајом истог детета на чување, васпитање и издржавање тражиоцу извршења...“ Окружни суд је извршење дозволио. Онако како је било предложено.

Међутим, када је извршни орган средског (извршног) суда отпочео провађати извршење, појавиле су се тешкоће: мати није хтела да пусти дете из наручја; дете је, припивши се уз мајку плакало, врискало. Сматрајући да сила у овом случају није прикладно средство за обављање добијеног задатка, извршни орган дете није одузео од матере.

Тражилац извршења је потом затражио од извршног суда да извршном органу нареди провађање извршења. Он је, наиме, нашао да искрсле сметње нису разлог да се дозвољено извршење не проведе. Извршни суд је тај предлог одбио. У образложењу свог решења тај суд је између осталог навео:

„... С обзиром на извештај органа, овај суд сматра да је извршним средством, тј. одузимањем детета од извршеника и предајом истог тражиоцу извршења, остало безуспешно. То, међутим, не значи да се дозвољено извршење уопште не може провести. С обзиром на то да се дете не може сматрати као покретна ствар, а да захтев тражиоца извршења баш треба сматрати као чинидбу коју не може извршити друго лице, извршиоцу извршења стоји на расположењу да у наставку извршног поступка предложи извршење средствима којима се остварују чинидбе које дужник мора лично извршити и које место њега други не може извршити.”

Поводом жалбе тражиоца извршења, окружни суд је то решење преиначио и одрдио да се нареди провађање дозвољеног извршења. У разлогима жалбени суд наводи:

„...У конкретном случају не ради се о безуспешно обављеном поступку извршења, него о случају отпора приликом спровођања једног одређеног дела извршења. Зато је било места предлогу да се поново изашаље судски извршни орган да уз потребну интервенцију власти обави и овај део извршења који није спровео, тј. предају детета тражиоцу извршења. Не може се наиме сматрати да се ради о оном случају када је извршеник дужан извршити неко дело лично и које не може место њега друго извршити, па је жалба основана..¹⁾

11.

Како треба извршити одлуку суда којом се једном родитељу поверава на чување и васпитавање дете које се налази код другог родитеља? Да ли по правилима извршног поступка који уређују материју предаје ствари, или пак по оним правилима која регулишу издејствовање таквог дела или поступка извршеника које место њега не може извести друго лице? Или, можда, на неки други начин, којим другим сретством?

До ступања на снагу извршног поступника од 9 јула 1930 год., у Војводини је важио мађарски Законски чланак XX из 1877 године. Према том закону (§ 191), дете се могло и **силом** одузети од родитеља код кога се налази и предати га родитељу коме се поверава. Такво извршење је преко општинских органа проводио сирочадски сто а не суд.²⁾

Према том закону се, дакле, дете од једног родитеља могло одузети и предати другом родитељу управо онако као што се одузима и предаје **ствар**.

Док је био на снази извршни поступак од 9 јула 1930 године, у недостатку специјалног прописа, прибегавало се каткад примени § 308 тог Закона, тј. прописа који уређује материју принудног издејствовања таквог дела или поступка извршеника које место њега не може извести друго лице.³⁾

У нашем новом позитивном законодавству та материја изрично није уређена. У пракси се понекад ослања на правно правило садржано у § 308 Извршног поступника од 9 јула 1930 године (члан 4 Закона о неважности правних прописа итд.). Тако је, на пример, Врховни суд НРХ у свом Извештају бр. 1050-Ш на страни 45 дао израза оваквом свом гледишту:

„Како извршну чинидбу (предају дјетета) не може извршити друга особа, не би било запреке, да се у претпоставци, да чинидба искључиво зависи од воље извршеника, извршење проведе евентуално и принуђивањем извршеника новчаним казнама или притвором да преда дјете, као што се по усвојеним правилима проводи извршење ради исхођења незамјенивог дјелања, подузимање којег зависи искључиво од воље извршеника.“⁴⁾

Сагласно овоме, Окружни суд у Загребу у образложењу решења бр. Гж. 1534-53 од 11 јуна 1953 године каже и ово:

„... Првостепени суд удовољио је захтјеву оврховодитељице, очито сматрајући, да је могућа и допустива оврха аналогна оврси ради изручења покретних тјелесних ствари. То правно становиште је погрешно, јер се дјете као особа не може изједначити са покретном тјелесном ствари, па досљедно томе није могуће чинидбу, која се састоји у предаји дјетета, присилно прсводити оврхом аналогном оврси ради изручења покретних тјелесних ствари. Предаја дјетета је чинидба, коју мјесто овршеника не може урадити нека друга особа и чије извршење зависи искључиво од воље овршеника. У таквом случају ради се дакле о извршењу незамењиве чинидбе. По правним правилима извршног поступка (Правило из §-а 308 бившег ИП) присилно извршење незамењиве чинидбе могуће је провести једино на начин, да се извршеника присили новчаним казнама и притвором да ту чинидбу изврши. Према томе оврха присилним одузимањем дјетета од овршеника је недпустива...“⁵⁾

Као што се види, схватање средског суда — у случају који ми је послужио поводом — поклапа се са мишљењем Врховног суда НРХ и Окружног суда у Загребу; а гледиште окружног суда је ближе начину извршења који је био усвојен мађарским законом од пре 77 година.

III.

По моме мишљењу, није тачно ни једно ни друго гледиште. Ево зашто:

Пресуда којом се тужбено тражење уважава — као што је познато — с обзиром на садржину или је кондемпаторна, или деклараторна или конститутивна.

Ако суд утврди да су парничне странке у правном односу из којег за тужиоца извире субјективно право на основу кога може од туженика захтевати да овај у његову корист што чини, не чини или трпи, онда ће донети пресуду којом ће туженика под претњом извршења (прецептум де солвендо) обавезати да у остављеном року (парациони рок) тужиочев захтев испуни. Таква пресуда се зове кондемпаторна, осуђујућа пресуда. Оваквом пресудом

се не ствара неко ново тужиочево право, него се само туженику налаже **извршење** тужиочевог захтева који проистиче из његовог већ постојећег субјективног права.

Ако се пресудом на основу чињеница које су историски претходиле спору утврђује да међу парничним странкама постоји или не постоји неки правни однос, онда је реч о деклараторној пресуди.

Конститутивном пресудом пак суд, на основу чињеница које су претходиле спору, међу парничним странкама или заснива нов правни однос, или дотле постојећи мења или укида. Разуме се, на основу овлашћења која му за то пружа позитивно право.⁶⁾

С обзиром на то **о чему** која пресуда одлучује и **како** одлучује, неумњиво је да је **само кондемпнаторна** пресуда извршива, да је само она извршни наслов. Несумњиво је то, јер само кондемпнаторна пресуда обавезује туженика на **чини́дбу** (чињење, нечињење, трпљење) и јер се само у њој предвиђа изнуђивање чинидбе за случај да је туженик у остављеном року добровољно не изврши.

Ове друге две врсте пресуда, деклараторне и конститутивне, нису подобне да послуже основом за извршење (нису извршни наслови) ни с обзиром на предмет ни с обзиром на начин одлучивања.

Ако се изложено примени на проблем о коме је реч, онда се намеће закључак: По својој садржини, пресуда којом се малолетно дете поверава на чување и васпитавање једном или другом родитељу јесте **конститутивна** пресуда. Зато, што се њом на основу чињеница које су историски претходиле спору мења правни однос који је дотле постојао међу парничним странкама: дете које су дотле чувала и васпитавала оба родитеља заједнички, поверава се једноме од њих; или пак дете чије је чување и васпитавање дотле било поверено једном родитељу, поверава се другом. Таквом пресудом се ни једна парнична странка, ни један родитељ, не обавезује ни на какву чинидбу, нити се у њој предвиђа изнуђивање каквог понашања било које парничне странке.

Пресуда којом се одлучује о поверавању малолетног детета на чување и васпитавање једном или другом родитељу није, дакле, извршни наслов и стога се на основу такве пресуде не може дозволити и провести извршење по правилима која вреде за извршење кондемпнаторних пресуда.

IV.

Али после изложеног треба одговорити и на питање: Какве се мере могу предузети онда када један родитељ дете које је код њега неће да преда другом родитељу, иако је оно овоме правоснажном пресудом поверено на чување и васпитавање?

Одговор на то питање — по мом мишљењу — треба тражити у прописима Основног закона о односима родитеља и деце (ОЗОРД). По члану 18 тога Закона, орган старатељства је дужан да предузме **све мере** које захтева **интерес подизања детета** или заштита његових имовинских и других права и **интереса**. Одлучујући о томе коме се има дете поверити на чување и васпитавање, суд је дужан да се руководи једино интересом детета. Стога се

мора узети да је баш **дечији интерес** да га чува и васпитава онај родитељ коме га је суд поверио. А ако је пресудом, дакле, на несумњиво ауторитативан начин утврђено да интерес детета захтева да оно буде код једног родитеља, онда је по члану 18 ОЗОРД **орган старатељства дужан** предузети све потребне мере да то дете и буде код тог родитеља.

Конститутивна пресуда се не може извршити по правилима која вреде за извршење кондемпнаторних пресуда. Али с обзиром на то да је конститутивна пресуда по својој суштини **прејудицијелна**, она може служити — по правилу и служи — основом једног **новог поступка**. Такав **нов** поступак су и мере које орган старатељства предузима по члану 18 ОЗОРД. Орган старатељства, дакле, не **извршује** одлуку суда, он не проводи **извршење**, он само дотадашње стање саглашава са правном ситуацијом створеном одлуком суда.

Ево још једног аргумента у прилог изложеног схватања.

Ако се пође од уставног принципа нарочите државне заштите малолетних лица, као и од начела заштите дечијег интереса, које је на тако несумњив начин дошло до изражаја у прописима Основног закона о односима родитеља и деце, мислим да није тешко бранити став: дете не може бити **предмет** извршења, оно се не сме третирати као што се третира **ствар** или други који имовински интерес или право. Дете је живо биће, будући грађанин. И стога се оно не сме од родитеља одузимати принудно, брахијално, као што се одузимају ствари.

Поступајући по члану 18 ОЗОРД, орган старатељства не примењује силу. Он има на расположењу других, прикладнијих средстава. Преко чланова старатељског савета, преко масовних организација, нарочито преко организације жена, он је у могућности да дечији интерес оствари не вређајући ни његова осећања ни достојанство родитеља од кога га треба одузети.

Проблем је интересантан.

Чути и друга, ауторитативна мишљења, — било би корисно.

ОРЕСТИЈЕ ПУТНИК,
адвокат

1) — Пошто евоје мишљење износим са принципијелног гледишта, мислим да није од значаја о којем се конкретном случају ради па стога и не наводим ознаке одлука које су ми послужиле поводом.

2) — Упореди: d-r Virág Gyula, A házasság felbontásának joga, Budapest 1904, str. 81-82.

3) — Упореди: д-р Еуген Мајхеснер, Закон о извршењу и обезбеђењу Београд, 1938, стр. 634, примедба под 6.

4) — Упореди: д-р Ана Прокоп, Коментар Основном закона о браку Загреб, 1953, стр. 188.

5) — Упореди: „Наша законитост“ бр. 2 из 1954 године, стр. 99.

6) — Упореди: д-р Драг. Андрејевић, Процесно право, књ. II, Београд, 1933, стр. 17 и следеће, стр. 190 и следеће; Најман Греговић, Коментар грађанског парничног поступка, Београд, 1935, књ. II стр. 758, 325 и следеће; d-r Bacsó Jenő, A felülvizsgálati eljárás, Budapest, 1915, str. 42-43; Magyar Géza Magyar polgári perjog, Budapest, 1913, §§ 95-96, 126-126.

О ПОВЛАЧЕЊУ ТУЖБЕ

Воља тужитељева је по правилу од одлучујућег значаја за остваривање његовог права у парници. Од тужитеља зависи, да ли ће уопште да покрене парницу, јер ако неће, на њено покретање не може се принудити. Тужитељ располаже са својом тужбом односно са својим тужбеним захтевом, који може да ограничи, прошири, евентуално и да преиначи, и наравно под извесним условима. Тужитељ може свој тужбени захтев и да повуче. То је све нормална последица диспозитивног начела, које важи у парничном поступку.

Познато је да се до почетка првог рочишта тужбени захтев може повући без пристанка тужениковог. Међутим, касније тј. у току поступка па до закључења усмене спорне расправе тужитељ може да повуче своју тужбу, ако се у исто време одрекне тужбеног захтева. У том случају пристанак туженика није потребан односно није предуслов за повлачење тужбе.

Од наведених правила и општих услова за повлачење тужбе постоји изузетак, као на пр. у парницама ради развода брака. Пошто се у овим парницама расправља и решава о важним статусним питањима парничних странака, ове парнице и са гледишта процесног права имају извесна специфична обележја. С обзиром на та обележја у многим законима о парничном поступку, — поступак је у бракоразводним парницама издвојен у посебну главу или одељак. Једно од специфичних обележја парница ради развода брака састоји се у томе, што тужитељ у било ком стадијуму поступка може одустати од своје тужбе и без пристанка противника, а што је могуће учинити док пресуда не постане правноснажна. Неки судови се не придржавају овог процесног правила, које несумњиво има и материјално-правни значај. У пракси је запажено неколико случајева, да неки судови, као на пр. Окружни суд у Н. Саду, не дозвољавају одустанак од тужбе без пристанка противника не само после изрицања 1-ступене пресуде до њене правомоћности, већ ни у поступку пред 1-степеним судом. Укажемо на два примера из праксе Окружног суда у Новом Саду.

1) Тужитељ је поставио тужбени захтев, да суд разведе брак на основу чл. 56 и 61 ОЗБ из кривице тужене. Тужена је у току парнице подигла противтужбу, коју је касније — на расправи — проширила утолико, што је поред имовинских захтева поставила и противтужбени захтев, да суд разведе брак на основу чл. 57 ОЗБ из кривице тужитеља-противтуженика, јер је он извршио прељубу. На расправи пре доношења првостепене пресуде тужена-противтужитељица је повукла свој противтужбени захтев ради развода брака и изјавила да жели да живи са својим мужем. У вези тога је туженик-противтужитељ изјавио, да не пристаје на повлачење тужбе. Окружни суд је уважио како тужбени тако и противтужбени захтев ради развода брака и развео га на основу ст. 1 чл. 56 и 57 ОЗБ из кривице обеју странака. Међу својим разлозима Окружни суд наводи: „Тужена је истина повукла свој противтужбени захтев ради развода брака пред сам крај усмене спорне расправе, међутим, суд ово повлачење тужбе није уважио

из разлога, што се тужена истодобно није одрекла тога захтева, а противна странка без истодобног одрицања није хтела пристати на повлачење тужбе” (Г. 1334-52 од 15. септ. 1953 г.).

2) Окружни суд је развео брак (Г. 1864-53 од 15. јуна 1954 г.). Тужитељ је против првостепене пресуде поднео жалбу. Када се предмет поводом његове жалбе још налазио у Окружном суду, парничне странке су дале заједничку изјаву, да су се непосредно после изрицања првостепене пресуде измириле у судској згради и од тога времена живе заједно у брачној животно заједници (Записник од 9. јула 1954 год.). Странке су на записнику изјавиле, да су се обратиле Окружном суду и саопштиле, да желе да успоставе брачну животну заједницу али су добиле обавештење, да суд своју пресуду не може да повуче, већ странке треба да уложе жалбу против пресуде, јер је то једини пут да се брак одржи на снази.

Правна становишта изражена у овим случајевима нису правилна.

У чл. 6 Уводног закона с којим је Грпп у старој Југославији био уведен у живот, било је предвиђено да све дотле док се не донесе закон о надлежности у поступку за спорове, који проистичу из брачног односа, а нису имовинско - правне природе, остају на снази прописи који о томе постоје. Поступак у брачним споровима био је предвиђен у пројекту, али је после издвојен из њега, јер је пре прописивања јединственог поступка у споровима из брачног односа требало изједначити материјално брачно право. Овакво стање је наметнуло потребу, да се и после ступања на снагу Грпп одрже на снази сви прописи (закони, наредбе) који су били на снази у појединим правним подручјима (Горшић, Коментар, 1933, 1, стр. 45). У разним коментарима је у вези тога наведено, да су прописи из Главе XI — XV Законског чланка 1 из 1911 остали и даље у важности, а међу њима и прописи о поступку о брачним парницама.

Законски чланак 1 из 1911 год. у свом § 666 прописао је и следеће: „Тужилац може ма у коме стадијуму парнице, док пресуда не постане правноснажна, одустати од своје тужбе и без пристанка противникова. Одустајање од тужбе не смета да се расправи противтужба. У осталом овај се § има сходно применити на противтужбу“.

Процесно правило, да тужитељ у парници ради развода брака може и без пристанка противника одустати од своје тужбе док пресуда не постане правноснажна, одговара у свему нашим процесним потребама и оправдано је примењивати га у нашој новој судској пракси.

У прилог ове тврдње може се позвати и на решење Врховног суда НР Србије (Збирка одлука врховних судова, II, 1954, случај бр. 204, ст. 176-177), „У бракоразводним споровима важи правно правило да тужилац може одустати од тужбе и без пристанка противне стране, све док спор није правноснажно окончан тако, да се у случају да тужилац одустане од тужбе после доношења првостепене пресуде и после поднете жалбе против те пресуде, донета пресуда има укинута и поступак по спору обуставити. — У овом слу-

чају тужилац и тужени су поднели суду првог степена претставку којом су молили да се у њиховом бракоразводном спору обустави поступак, што има значај одустанка од тужбе од стране тужиоца па је зато Врховни суд решењем укинуо првостепену пресуду и обуставио поступак по овом спору”.

Као што се види, у погледу повлачења или одустанка од тужбе у бракоразводним парницама постоји специфична могућност и од тужбе се може одустати и после изрицања 1. степене пресуде па до њене правоћности, што значи да излаз не треба видети у улагању жалбе.

Др. К. Ђетваи

НАКУПЦИ — ФОРМА ИЛИ СУШТИНА

Накупачки односи — накупци — у досада постојећим прописима немају јасно одређена обележја, из којих би се са сигурношћу могло закључити када се ради о таквом односу.

По досадањим прописима под појмом накупца подразумева се лице, које није стални службеник предузећа, а путем таквог лица предузеће набавља робу. Дакле, накупци су лица која немају положај службеника у предузећу него су са предузећем у погледу набавке робе у посебном уговорном односу.

Уговори између предузећа и таквих лица-накупаца били су разноврсни, али по правилу ови уговори појављивали су се у главном у два вида. Накупац купује у име и за рачун предузећа, у ком случају се појављује као заступник, агент или купује у своје име и по налогу али у корист предузећа у ком случају се појављује као комисионар. У првом случају, заступнику припада провизија за сваки посао, а у другом случају комисионару, награда. И провизија и награда могу се исплаћивати накупцима у разним видовима и на разне начине, што није одлучно за заступнички, односно комисионарски однос, тј. у ствари, накупачки однос.

Међутим, набављање робе путем накупаца сада је забрањено ма у коме виду и било у којој форми.

Али, постоји још увек тенденција, код појединих предузећа, да се накупачки односи и насупрот изричитој забрани и строгим казнама за кршење ове забране и даље одржавају под плаштом сталног службеничког односа.

Наиме, сада се са таквим лицима заснивају радни односи и формално у потпуности испуњавају сви услови за заснивање радних односа. Склапа се уговор о раду, односно доноси решење о постављењу за службеника са одређеним елементима, односно обавезом, да се врши одређени рад у прописаном радном времену за уговорену или прописима установљену плату.

Како практично изгледају ти уговори о заснивању радног односа?

Стално пословно место уговара се у месту сталног пребивања таквог службеника, а изван пословног места предузећа, и где предузеће у опште нема ни своје пословне јединице — откупне ста-

нице или друге. По становишту појединих предузећа, то је сасвим у оквиру постојећих прописа, јер да нигде није одређено да пословно место сталног службеника мора бити у пословном месту предузећа или његове пословнице. Такав службеник купује робу у своме месту становања и околном терену, а пословна му је просторија кућа у којој станује. Просторија за смештај купљене робе је његово двориште или споредне просторије његове куће. Плата му се одређује по Тарифном правилнику по Уредби о платама радника и службеника привредних организација и то, делимично у одређеном месечном износу, а делимично по ефекту рада. Плата се исплаћује из фонда плата. Плаћа се социјални допринос по постојећим прописима Закона о социјалном осигурању.

Према томе, по схватањима тих предузећа, ради се о службенику који по постојећим прописима има сва обележја сталног службеника и не може бити говора о накупцу или накупачком износу.

Међутим, како изгледа та плата делимично у одређеном месечном износу а делимично по ефекту рада?

Од откупљене робе такав службеник добије, или одређену своту у новцу по комаду или килограму, или одређени проценат по вредности откупљене робе. Тај покретни део плате по ефекту рада достиже висину од десет до двадесет пута одређени месечни износ, који не може бити мањи од 4.500 динара, а који никад и није мањи. Наравно, да би такав службеник био стимулиран и да неби примао одређени део плате без икакве користи за предузеће, одређује му се месечна норма, која је увек толика да се покрије одређени део плате, када се обрачуна плата по ефекту рада, која је одређена, с тим да плату по ефекту рада добије тек прекорачењем норме. У колико пак, такав службеник не постигне норму, одбија му се од одређене плате део неиспуњене норме, по истом кључу. Све то у смислу и духу постојећих прописа, како мисле таква предузећа.

Надаље, такав службеник добија највишу набавну-куповну цену за робу и потребне предујмове у готовом новцу за исплату робе произвођачима, а предујмови се пењу, у извесним случајевима, на стотине хиљада динара, што зззиси од набавних цена појединих врста робе.

Предузећа преузимају робу од таквих својих службеника на терену, обично камионима, где се налази стално пребивалиште таквог службеника и приликом примопредаје претставник предузећа обрачунава примљену робу са дагим предујмом. Претставник предузећа истовремено обрачунава и плату по ефекту рада, која се састоји у проценту или по комаду.

Разуме се, да службеници купују робу по највишој датој цени од стране предзећа и то без изузетка, а предузеће није у могућности да зна, а камоли да контролише, по којој је стварној куповној цени службеник робу од произвођача купио.

Што се тиче радног времена оваквих службеника и контроле предузећа у том правцу, када се има у виду овакав начин рада, излишно је о томе говорити, ма да за стални службени однос радно време мора бити или прописано или уговорено.

А где је код таквог начина пословања могућност контроле да службеник новач добијен од свог предузећа за набавку робе истоме, тај предујам не употреби у сопствене сврхе или да њиме не купује другу робу било за неко друго предузеће било пак за неко треће, па чак и приватно лице?

Апстрахујемо чињеницу, да су таква предузећа, у већини случајева, своје бивше закупце, с којима су имали формално јасне закупачке односе, једноставно преформирали у сталне службенике, испуњавајући формалне услове за стварање радног односа.

Такво становиште и схватање појединих предузећа појма сталног службеника је без икакве сумње очито неприхватљиво.

Каква је разлика између купаца и таквих службеника? Савршено никаква. Шта се у суштини изменило у набављању робе од стране предузећа путем купаца? Савршено ништа.

Чиме се руководила 'забрана набавке робе путем купаца? Прво, онемогућавањем нереалног повишења цена на тржишту коју закупци својим радом изазивају, а друго онемогућавање закупцима - приватним лицима да неконтролисано, без плаћања икаквих дажбина стичу неосновано високе зараде, које ови за кратко време постижу, а које се пењу у извесним случајевима и до милионске своте.

У суштини се постављањем ових нових службеника ништа није изменило у погледу утицаја на цене на тржишту, нити су се спречиле неосноване, неконтролисане зараде таквих службеника.

Ови службеници стално су на извору прилива робе намењене потрошачима. Налазе се у својим местима сталног пребивања тј. по селима, у важнијим тржним центрима. Већи број таквих службеника разних предузећа, из свих крајева земље, сакупљају се у једном селу и околини и важнијим тржишним центрима, па чим произвођач понуди робу на продају, настаје надметање у висини цена, те се цена на тај начин нереално ствара на тржишту. Те цене достижу сасвим нереалне висине на тржишту, нарочито у случајевима када тренутно, на поједином тржишту, нема нормалног прилива извесне робе. Ови службеници у већини случајева имају своје редовно дневно занимање и друге изворе за живот. То су или земљорадници са мањим површинама земље и својом кућом у селу, или пак трговци, који тргују по вашарима и поседују имовину која им обезбеђује потребне изворе за живот.

Тог штетног утицаја на цене на тржишту не би било, када би предузећа путем својих, збиља сталних службеника, куповала робу на тржишту, тј. када би из свога пословног места слале своје претставнике на тржиште ради куповине робе. Ту не би било могућности да се у сваком тренутку, просто речено, вреба иза бусије сваки контингент робе, коју произвођач доноси на тржиште и да услед сталног присуства оваквих службеника настаје право надметање у висини цена.

Начин плаћања оваквих службеника сам по себи, јасно говори, колика је зарада, тј. „плата“ оваквих службеника, па је непотребно наглашавати да неосноване и неконтролисане зараде од стране приватника долазе до пуног изражаја.

Но, какве би последице настале за наш привредни систем уопште када би се прихватило овакво становиште појединих предузећа у погледу појма сталног службеника?

Ако службеник може своје пословно место имати изван пословног места предузећа, он као службеник може бити и овлаштен да пуноважно претставља предузеће у целокупном његовом пословању. Наиме, поред осталог, може куповати и продавати пуноважно у месту свога сталног пребивалишта, које је увек идентично са пословним местом. Шта ће у таквом случају откупна станица, претставништво, стовариште, или ма који погон или пословница предузећа изван сталног пословања места предузећа? Потпуно је излишно, да предузеће има своје погоне и пословнице, када може исту ту делатност обављати непосредно, путем свога сталног службеника, који има пословно место у месту свога сталног пребивалишта, а предузеће такве своје службенике може распоредити по целој земљи и организовати мрежу својих службеника у свим местима у земљи где за то има интереса.

У сваком том пословном месту свога службеника уствари накупца изван свога пословног места предузеће обавља своју делатност на територији бројних срезова и градова - комуна, а ови уопште немају знање о тој делатности. Сва делатност у свим овим пословним местима обухваћена је у делатност предузећа у његовом сталном пословном месту и јасно, сав друштвени допринос утиче у корист овог среза или града - комуне, где се налази пословно место предузећа. Онај срез и град - комуна где се стварно обавља ова привредна делатност, нема никакве користи. Дакле, у основи се ремети наш привредни систем. Предвиђена пословна места привредних организација — откупне станице, претставништва, пословнице итд. остају мртво слово на папиру.

Привредне организације у новом привредном систему имају у своме пословању пуну самосталност. Тржиште је јединствено у целој земљи и привредне организације могу вршити своју одређену привредну делатност у целој земљи. Али, привредне организације ову своју самосталност могу користити само и искључиво у оквиру постојећих прописа који регулишу наш нови привредни систем, а никако изван њих.

Треба увек имати на уму, да привредне организације не управљају друштвеном својином у своје име и у име свога колектива, него у име и у корист целе друштвене заједнице. Када је друштвена заједница одредила место привредних организација у њој и то уоквирила у постојеће прописе, те је прописе донела у циљу контроле над привредним организацијама, а када се ове не крећу у оквиру тих прописа, не врше постављене задатке, које им је заједница одредила, а поред тога, уједно измичу и контроли заједнице, оне крше постојеће прописе.

У нашем привредном систему обављање привредне делатности тј. трговачке делатности путем накупаца забрањено је. Оваква делатност не може се толерисати ни под каквим видом нити у било којој форми. Привредне организације не могу реметити основе нашег привредног система, него се имају кретати у границама о-

влашћења, која им је заједница дала, а која су у потпуности садржана у постојећим прописима нашег привредног система.

Не ради се о форми, када су у питању накупци, него о суштини, а сви нови службеници, уствари накупци, тј. нису стални службеници.

Завијање накупаца у плашт сталних службеника удовољавајући формама прописа о заснивању радног односа само је форма, којом се у суштини прикрива стварни накупачки однос.

За сталног службеника у привредној организацији битан је услов да пословно место службеника обавезно буде у пословном месту привредне организације, тј. предузећа, без обзира, што то није изричито наглашено у постојећим прописима. Поред тога, треба да се стекну сви остали услови по прописима о заснивању радних односа.

Свако друго становиште и схватање неприхватљиво је и у овој је супротности са прописима новог привредног система.

Накупачки односи су као штетни елиминисани у нашем привредном систему, без обзира у којој форми се они појављују у промету робом и они се морају процењивати по својој суштини а не по форми и у свим случајевима где се појаве морају бити гоњени и коначно искорењени, јер је у питању накупачких односа битна увек суштина.

Војислав Р. Марић

ДАВАЊЕ ЛАЖНИХ ПОДАТАКА У ПОГЛЕДУ ПОРЕЗЕ

— чл. 235 КЗ —

I

По чл. 42. Савезног Устава пореска обавеза је једна од дужности грађана. Та обавеза заснива се на принципима општости и равномерности чиме се такође потврђује равноправност наших грађана.

У старој Југославији карактер порезе је био експлоататорски зато што је главни терет опорезивања падао на економски ситније обвезнике, да би се на тај начин омогућило капиталистичким елементима да повећају своја богатства која су претстављала материјалну базу тадањег државног и друштвеног уређења. Међутим, садањи порески систем приватног сектора јаче оптерећује крупне обвезнике са циљем да расподела народног дохотка и у приватном сектору одговара социјалистичком начелу расподеле према раду (приход у висини уложеног рада).

Сем тога, порез се раније непродуктивно трошио ради издржавања краљевске породице, државног апарата и војске тј. ради финансирања насиља према радном народу. Међутим, у условима социјалистичке изградње, порез је један од извора финансиских средстава којим се највећим делом подмирују потребе друштвене заједнице, углавном, потребе државне администрације, народне одбране и друге потребе у областима у којима није спроведено друштвено самоуправљање.

Према томе, порез у систему државних прихода код нас узима важно место, утолико пре и више што порез не плаћа само становништво већ се као порески обвезници појављују и привредне организације и надлештва и установе (остале врсте прихода су поклони, зајмови и приходи од надлештава и установа). Штавише финансиски значај порезе коју плаћа становништво осетно је опао због измењених продукционих односа коју је промену изазвао прелаз знатног дела средстава за производњу у власништво целог друштва.

Премда је порез обавезно давање без примања, он се већим делом враћа самим тим што се улаже у општедруштвене потребе које служе свим грађанима (инвестиције, социјална и здравствена заштита, ликвидација културне заосталости итд.).

Порез гледан у целини тј. како порез од становништва тако и порез од привредних организација и надлештава и установа је основни приход а намењен је за опште потребе. Зато плаћање порезе и не зависи од воље грађана (у перспективи све више ће се изражавати тенденција да порез постепено нестане као принудна мера). Али, то је чињеница, послератни однос наших грађана према пореској обавези битно се изменио са променом карактера државе. Већина грађана схвата сву корисност ове институције и зна зашто плаћа порез тј. схвата да од плаћања порезе зависи извршење друштвено веома корисних задатака и зато ту своју дужност савесно испуњавају (услов за пуно коришћење права је савесно испуњавање дужности). Међутим, има и недовољно свесних или несавесних грађана који:

— или избегавају да плате одређену порезу

— или сметају да се правилно утврди пореска обавеза (било да се опорезује мањи износ било да се уопште не опорезује).

Према првима примењује се поступак о принудној наплати (Уредба о принудној наплати пореза — Службени лист ФНРЈ бр. 33-53), а други одговарају за пореску утају тј. за кривично дело давања лажних података у погледу порезе из чл. 235 КЗ или за прекршаје које предвиђају поједине пореске уредбе.

Прикривање прихода од стране таквих грађана наноси озбиљне штете друштвеној заједници јер по чл. 12 до 16 Основног закона о буџетима (Службени лист ФНРЈ бр. 13-55) порез се убраја у редовне изворе савезног буџета и буџета народних република, аутономних јединица, срезова односно градова и градских општина са посебним правима и општина. Кроз извршење буџета треба да се оствари равнотежа прихода и расхода (начело равнотеже) и чим порески фонд не остварује планиране приходе, буџет је у дефициту. У том случају не само да се потребе не подмирују равномерно већ услед пасивног салда, буџетског мањка неке потребе морају да се запоставе а то уноси поремећај у области проширене продукције и животног стандарда. Порез је оруђе привредне политике (још ближе — инструменат за акумулацију) и чим новчана средства уместо у порески фонд оду на тржиште, између куповне моћи грађана и робних фондова настаје несклад што погодује порасту цена, јер је у промету више новца него што је

гредност робе. То значи да је за складан робно - новчани однос убирање порезе од нарочитог значаја и да у крајњој линији сваки такав поремећај осећа народна привреда у целини а расподела народног дохотка посебно.

Грађани плаћају следеће врсте непосредних пореза:

1. Порез на промет
2. Порез на доходак
 - а) од пољопривреде,
 - б) од самосталних занимања и имовине и
 - в) на употребу туђе радне снаге
3. Месни самодопринос
4. Порез на наслеђе и поклоне и
5. Локални прирез

Сматрамо да је све што је до сада било речено било нужно да би се схватио гатио legis тј. дух, суштина и смисао закона односно чл. 235 Кривичног законика. Ограничити се само на анализу законског текста а не рећи ништа о значају порезе за наш привредни систем, ratio legis не би био схваћен. Нарочито код примене овог законског прописа нормативистичко гледање на законе је веома штетно. Уосталом, нас је та страна и инспирисала на писање чланка обзиром да судска пракса показује да је било површности у односу на ово кривично дело чије су размере, истина, скромне, али које може озбиљно да угрози циљеве и принципе опорезивања. На тај начин не би се само паралисало дејство порезе већ би државни приходи били недовољни да покрију планиране расходе (уколико се не би десило да се порез ипак не наплати од других у ком случају би избегавање плаћања порезе имало исте последице као и преваљивање — кад обвезник плаћени порез пребаци на другог путем промене појединих елемената цене својих услуга или производа). Сваки конкретан случај треба третирати у том светлу, јер само онда биће јасна и оправдана инкриминација недозвољеног плаћања порезе (дозвољено избегавање односи се на пореска ослобођења или привилегије).

II.

Давање лажних података у погледу порезе је наслов кривичног дела из чл. 235 КЗ које се налази у XI глави тј. у групи кривичних дела противу народне привреде. У овом делу чланка извршићемо и кратку анализу бића тог кривичног дела а то значи утврдићемо сва његова обележја.

1. Субјект

Учинилац може бити свако физичко лице, урачунљиво и старије од 14 година. Нема значаја дали је то лице старешина или члан домаћинства, јер на захтев надлежног државног органа свако лице је дужно да пружи податке како о свом друштвеном доприносу односно порезу тако и о друштвеном доприносу односно порезу другог лица. То значи да учинилац може да буде и треће лице, које у том случају, ако се установи да је знало за тачне податке а дало је лажне, одговара као извршилац кривичног дела а не као саучесник. Ово произлази из законског текста „за себе или за другога.“ Овакав став законодавца је логична последица општости пореске обавезе.

2. Субјективна страна

Ово кривично дело може се учинити једино у форми умишљаја. Други облик виности-нехат не долази у обзир. Ово про­излази из појма „у намери” и „да избегне”, а и по самој логици ствари, делатност деликвента је свесно и директно усмерена према одређеном циљу, циљу да се делимично или потпуно избегне плаћање порезе за себе или за другога. Субјект је свестан забрањене последице чије наступање жели, јер прикривањем чињеница које објективно постоје, он постиже свој себични интерес. У свести учиниоца постоји јасна, чиста претстава да ће његова радња изазвати одређену опасну последицу, у случају када је ниво његове опште културе минималан, јер подаци које пружа сам или на захтев државног органа њему су редовно потпуно познати што и потенцира степен друштвене опасности, односно то је и разлог што се ово дело може учинити једино са директним умишљајем.

3. Објект

Свим кривичним делом у крајњој линији напада се народна привреда и зато по класификацији припада XI глави. То би био општи објект. Ако се још ближе, конкретније одреди објект, онда је то порески фонд органа од кога учинилац прикрива чињенице важне за опорезивање.

4. Објективна страна

Радња овог кривичног дела је давање лажних података надлежним државним органима о дохотку или приходу који подлеже опорезивању или другим чињеницама важним за одмеравање пореза.

Недозвољено избегавање плаћања пореза јавља се у случајевима када је обавеза на плаћање пореза настала а порески обвезник је из нечасних побуда не измири.

Појам „давање” претставља активну радњу (кривично дело чињеница) која мора да буде у писменој или усменој форми. Чим су лажни подаци дати државним органима, дело је свршено а да ли је учинилац и успео да постигне циљ, то утиче једино на интензитет дела. Конклюдентна радња не долази у обзир јер давање података мора да буде несумњиво а не да се изводи (напр. код Влаха потврдно климање главом значи „не”).

Подаци морају бити стварно неистинити, било потпуно било делимично од чега и зависи последица: потпуно или делимично избегавање плаћања порезе, што значи да ако подаци нису подобни да проузрокују једну од те две последице, нема ни овог кривичног дела.

Код питања имовинскоправног захтева посатвљају се два проблема:

1. да ли уопште о накнади штете одлучивати у кривичном поступку и

2. који је орган надлежан да такав захтев постави.

У погледу првог проблема није спорно да ли суд може постављен захтев као неоснован одбити, јер чл. 101 ЗКП изричито одређује да не може и да суд оштећеном имовинскоправни захтев

досуђује у целости или делимично (а за вишак га упуђује на грађанску парницу) или га у целости упуђује на грађанску парницу, него да ли овлашћени државни орган треба да се обраћа суду за накнаду штете. Ми сматрамо да не треба зато што постоје одредбе по којима се врши ревизија порезе (напр. чл. 122 Уредбе о порезу на доходак — Службени лист ФНРЈ бр. 56-53) да би се утврдило да је пореза одмерена на основу лажних података или да неки приходи нису пријављени приликом редовног разреза порезе и у том случају цела та ствар накнадним разрезом порезе може да се заврши пред финансиским органом НО среза, сем ако не дође до принудне наплате на непокретностима за коју је надлежан средњи суд. Ако поступак опорезивања код пореског органа није окончан, онда поговору не треба постављати захтев за накнаду штете јер уствари штета је благовремено избегнута и у предвиђеном управном поступку одмериће се порез на основу реалних чињеница (за постојање пореске утаје нема утицаја да ли је учинилац и успео да давањем лажних података присвоји одговарајућу порезу). Према томе, по нашем мишљењу, погрешно би било да се захтев за накнаду штете поставља суду, јер постоји овлашћени државни орган који је дужан да то питање реши без обзира на судски поступак. Сем тога, по правилу, управни поступак је бржи и тиме ефикаснији (мислимо само на накнаду штете). Међутим, ако би ипак имовинскоправни захтев био постављен, суд треба оштећеног да упуту на грађанску парницу у целости (зар није чудновато — а не може другачије — да се оштећени упуђује на грађанску парницу иако је питање из надлежности државне управе).

У погледу другог проблема одговор даје Основни закон о буџету који у својим одредбама од чл. 12 до 16 нормира коме извору припадају поједине врсте порезе. Сматрамо да се, према томе, треба и управљати и да онај државни орган који је носилац једне порезе он би био и овлашћен да поставља имовинскоправни захтев (напр. порез на промет припада савезном буџету, те би федерација тражила накнаду штете, јер би само она била овлашћена да је остварује и у парници без обзира што федерација савезним друштвеним планом народним републикама, а ове аутономним јединицама, даје учешће у приходу од порезе на промет у виду процента, сем у погледу пореза на промет на дуван који могу да уведу народне републике на основу истих одредаба, у ком случају би односна народна република подносила имовинскоправни захтев.)

Борислав Раванић
претседник Среског суда у Неготину

НЕКЕ НАПОМЕНЕ У ВЕЗИ ДОНОШЕЊА НОВОГ ЗАКОНА О НАСЛЕЂИВАЊУ

Поводом доношења Нацрта закона о наслеђивању, који је стручна комисија при Савезном извршном већу доставила Савезној Народној Скупштини ради претреса, сматрамо за потребно да

ставимо неке примедбе у вези извесних формулација у наведеном Нацрту. Примедбе су следеће:

1. Ми смо у нашем чланку објављеном у „Гласнику“ Адвокатске коморе за АПВ за месец март 1954 год. бр. 3*) указали на извесну непотпуност формулације чл. 58 ранијег Нацрта Закона о наслеђивању, где је својеручни тестамент дефинисан као „онај тестамент који завешталац својом руком напише и потпише,“ а није поменута потреба присуства сведока.

Ова непотпуност текста била је још очевиднија због тога, што на тај начин, „што ће исправу **коју је сам написао** или коју му је неко други написао својеручно потписати у присуству 2 сведока изјављујући пред њима да је то његов тестамент.“

Упоређењем текста чл. 58 са чл. 59 Нацрта, а због тога што је у чл. 59 недостајала свеза „и“ иза речи „тестамент“, а испред речи „на тај начин“, доазило се до закључка да пропис чл. 59 искључује пропис претходног члана, па да је и за својеручни тестамент потребно присуство два сведока.

Због ове непотпуности текста чл. 58 предложили смо допуну истог стављањем одредбе, да за пуноважност својеручног тестаментa нису потребни сведоци- као што је у осталом то предвиђено прописом параграфа 578 Аустријског грађанског законика, (ОГЗ) односно параграфа 613 Предоснове грађанског законика за Кр. Југославију.

Међутим, редактори „Нацрта закона о наслеђивању“**) изменили су ранији текст Нацрта и у чл. 68 формулисали су, да је својеручни тестамент пуноважан ако га је завешталац написао својом руком и ако га је потписао.

Осим тога у следећем члану Нацрта (чл. 69) изостављена је одредба, да завешталац може начинити тестамент на тај начин, што ће исправу „коју је сам написао или.....“ својеручно потписати у присуству два сведока изјављујући пред њима да је то његов тестамент.

Изостављањем одредбе, да завешталац може својеручни тестамент саставити на тај начин, што ће тако написани текст својеручно потписати у присуству два сведока, — исправљена је несагласност чланова 58 и 59 ранијег Нацрта и избегнута контрадикција ових текстова, што је доводило до погрешних закључака и тумачења у погледу формалности потребних за пуноважност својеручног тестаментa.

II. Друга наша напомена односи се на одредбе поменутог Нацрта у погледу наследноправног положаја надживелог брачног друга у случају одвојеног живота брачних другова.

У нашој судској пракси постојала су у том погледу због недостатака позитивних законских прописа о наслеђивању два опречна гледишта:

1) Прво, које сматра да чињеница одвојеног живота брачних другова ма колико исти трајао и ма чијом кривицом изазван, нема

*) „Да ли је за пуноважног својеручног тестаментa по Нацрту Закона о наслеђивању потребно присуство сведока?“

**) Издање Савезне Народне Скупштине, Београд 1954 год.

утицаја на право наслеђа надживелог брачног друга само ако се овај са оставиоцем налазио у пуноважном и неразведеном браку, и

2) друго гледиште, које сматра, да надживели брачни друг губи право наслеђа, ако су брачни односи били знатно поремећени и ако је постојао за дуже време одвојен живот кривицом надживелог брачног друга или обостраним пристанком брачних другова.*)

Услед неједнаког схватања и тумачења правних правила о наслеђивању, долазило је до разноликих решења наших судова, па су неки судови признавали право наслеђа оном преживелом брачном другу, који га је изгубио услед прекида брачне заједнице кроз дуги низ година до кога је дошло његовом искључивом кривицом, док су други судови одузимали право наслеђа таквом брачном другу, јер га је исти доиста и изгубио својом кривицом.

Нацрт је чл. 28 бр. 3) предвидео између осталог, да брачни друг нема право на наслеђе „ако је његовом кривицом његова заједница живота са оставиоцем била трајно престала“, па је у том погледу отклонио у извесној мери опречна гледишта у погледу стицања односно губитка права на наслеђе надживелог брачног друга услед одвојеног живота брачних другова.

Ова одредба Нацрта садржи видове недостојности за наслеђивање између брачних другова, а опште је признато правно правило, да случајеви недостојности за наслеђивање треба да буду лимитативно побројани у закону.

Међутим, када се анализирају сви услови који су потребни да би надживели брачни друг изгубио право на наслеђе иза преминулог брачног друга произлази следеће:

- 1) Да је прекид брачне заједнице постојао у време смрти, другог брачног друга,
- 2) да је овај прекид трајао дуже време,
- 3) да је исти трајан и
- 4) да је до прекида дошло кривицом надживелог брачног друга или по сагласној вољи оба брачна друга.

Додуше сви ови услови нису увек неопходни, да би надживели брачни друг изгубио право на наслеђе, јер то зависи од прилика и околности сваког конкретног случаја.

Ако ове услове размотримо у њиховој међусобној вези онда долазимо до закључка, да само први услов има апсолутни значај тј. да би надживели брачни друг изгубио право на наслеђе, мора у сваком случају постојати прекид брачне заједнице у часу смрти оставиоца. Други услов нема апсолутан значај, а има случајева када је захтевање овог услова неумесно. (На пр. када је непосредно по прекиду дошло до прељубе или слично.) Али у извесним случајевима и тај услов узев сам за себе садржи потпун основ за престајање међусобног наслеђивања брачних другова. Трећи услов претставља једно фактично питање, па у утврђивању овога момента лежи спознаја узрока за прекид брачне заједнице. Ни четврти услов нема апсолутни значај. У случајевима где је прекид трајао

*) Види наш натпис „Наследно правни положај преживелог брачног друга у случају одвојеног живота брачних другова“, Гласник Адв. коморе АПВ свеска за мај 1954 г. бр. 5 и у истом наведене примере,

20—30 година, питање кривице за прекид не игра никакву улогу, пошто се надживели брачни друг појављује у односу на умрлог као неко страно лице. Али у извесним случајевима овај услов има апсолутни значај и онда је то „*quaestio facti*“.

Упоређењем горе набројених услова потребних за губитак права на наслеђе, са текстом чл. 28 Нацрта, произлази да одредба нацрта не садржи све цитиране услове, који додуше нису у сваком случају неопходни да би изазвали губитак права на наслеђе надживелог брачног друга.

Из наведеног резултира, да је цитирана одредба чл. 28 Нацрта преуско конципирана, па да се према томе не може успешно применити у сваком случају, који ће се појавити у пракси.

Услед тога сматрамо, да би било неопходно потребно приликом дискусије и претресања у Одбору за организацију власти и управу Савезног Већа Савезне народне скупштине, одредбе овога члана Нацрта концизније формулисати и изменити текст у том погледу саображавјући га тако да би се могао применити сходно приликама и околностима у сваком појављеном случају у пракси код исправљања наслеђа надживелог брачног друга.

Завршавајући ово наше излагање сматрамо, да је наша дужност да ставимо ове напомене, а све то у најбољој намери и жељи да код доношења нашег будућег Закона о наслеђивању дође до што потпуније и свестраније дискусије, по свима питањима из ове правне области тако да одредбе новог закона буду у погледу садржаја целовите и без икаквих недостатака.

Никола Константиновић
судија

СЕДНИЦА ИЗВРШНОГ ОДБОРА САВЕЗА АДВ. КОМОРА ФНРЈ

Редовна седница Извршног одбора Савеза адвокатских комора ФНРЈ одржана је 11 и 12 децембра 1954 у Љубљани.

На седници су били присутни: за Комору у Загребу: др. Анте Штокић, др. Иво Политео; за Комору у Београду: Никола Војводић, Аца Николић, Ђура Мијатовић и Рајко Атнацковић; за Комору у Новом Саду: Јован Јегдић; за Комору у Сарајеву: др. Н. Салчић, а за Комору у Љубљани: др. Владо Гросман, др. Владо Шукље, др. Иво Хорват и Карел Кирн.

Прво је поднесен извештај да је адвокат Робер Мартен, председник Међународне уније адвоката најавио своју посету Југословенској адвокатури. Робер Мартен имао би доћи у Југославију у првој половини месеца јануара 1955 године, посетио би Београд и Загреб. Ту прилику жели да искористи уједно да дође у контакт са претставницима грчке и турске адвокатуре, којима су упућени позиви да дођу у Београд. Извршни одбор је донео све потребне одлуке у вези са доласком Робер Мартена.

Др. Анте Штокић, председник Савеза, у опширном писменом саопштењу изнео је своја гледишта о раду адв. приправника, као и о потреби и обавези Комора за планско извођење стручног усавршавања адв. приправника. О овоме питању повела се опсежна

дискусија, па је решено да свака Комора према својим условима поступи што хитније спровођењу овог рада.

Одлучено је, да све Коморе на јединствен начин воде ститистику дисциплинских поступака, на посебно израђеним формуларима, како би преглед кретања дисц. поступака био што потпунији и детаљније израђен.

Усвојен је нацрт буџета Савеза за 1955 годину, који се упућује идућој скупштини Савеза, која ће се одржати у Охриду.

Третирано је питање савезног часописа „Југословенска адвокатура“ па је одлучено, да се други број изда, а да се приступи ресрорганизацији самог часописа, који треба и даље да излази.

Дефинитивно је усвојен текст претставке Савезном извршном већу у погледу измене прописа о опорезивању адвоката.

Усвојена је коначна редакција нацрт Закона о адвокатури, који нацрт подноси Савез, на основу решења Скупштине Савеза која је одржана 9 - 11 јула 1954 године, Савезном извршном већу.

Одлучено је да се идућа седница Извршног одбора одржи у Новом Саду.

Јован Јегдић

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

После упуштања у расправљање остаје надлежност суда иако је странка повисила вредност спора преко 100 хиљада динара. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 1101-54).

Тужилац је покренуо парницу пред Среским судом и вредност исте означио са 95.000 динара. Тужени се упустио у расправљање спора. После тога тужилац је повисео вредност спора са даљих 100.000 динара, што је тужени прихватио, и предложиле су странке да се предмет уступи Окружном суду. Срески суд је донео решење којим се прогласио стварно ненадлежним и списе уступио Окружном суду.

Окружни суд се огласио стварно ненадлежним и вратио ствар на расправљање Среском суду, јер је стао на становиште да се не може мењати стварна надлежност Среског суда повишењем вредности спора, после тога како се тужени упустио у расправљање.

Решавајући сукоб надлежности Врховни суд налази да је стварно надлежан Срески суд, јер се тужени већ упустио у расправљање пред Среским судом, а накнадном изјавом странака да је вредност спора већа од 100.000

динара не може се оспоравати стварна надлежност суда.

Не постоји такво начело парничног поступка по коме би се имало сматрати да је тужба повучена ако странке не траже наставак поступка после мировања у трајању од шест месеци. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 1009-54).

На заказану расправу странке нису дошле, па је суд решио да поступак у спору мирује.

После једне и по године тужилац је предложио да се поступак настави, а суд је тај захтев одбио, јер да је претекло више од 6 месеци од мировања, па да се има сматрати да је тужба повучена.

Тужилац је уложио жалбу.

Жалба је основана па је Врх. суд укинуо решење нижег суда и списе вратио 1. ст. суду да поступак настави, а из разлога:

Погрешно је становиште 1. ст. суда да се протеком рока од 6 месеци од дана када је наступило мировање поступка, ако у овом року од 6 месеци није стављен предлог за наставак поступка, има сматрати да је тужба повучена. Овакво начело парничног поступка не постоји, већ је по начелима

б. грађ. парн. поступка (§ 232) мировање поступка имало за последицу, поред осталог и то, да се поступак није могао предузимати пре но што прође рок од 3 месеца од дана када је споразум о мировању поступка пријављен суду, а ни једним прописом није било предвиђено, да се тужба има сматрати повученом, ако није стављен предлог за наставак поступка у року од 6 месеци.

Ако се туженик упустио у расправљање проширене тужбе пред Среским судом пред којим тече већ основна тужба, а вредност проширене тужбе премашује стварну надлежност Среског суда и даље је надлежан Срески суд. — Странке могу писмено да уговоре надлежност суда ако се не ради о правној материји за коју постоји искључива надлежност другог суда. (Врх. суд АПВ, бр. Гж. 1150-954).

Тужиоци су поднели тужбу Среском суду ради исплате 32.080 динара, после тога повисили су тужбени захтев са даљих 232.00 динара, на се Срески суд прогласио стварно ненадлежним, а расправљање спора и предмет уступио Окружном суду.

Окружни суд прогласио се исто стварно ненадлежним, с образложењем, да се у конр. спору ради о проширењу тужбеног захтева. Међутим, проширење тужбеног захтева може се дозволити само у случају уколико се не искључује стварна надлежност суда. Једино ако би странке биле сагласне, односно не би приговориле стварној надлежности Среског суда, могао би овај расправљати спор без обзира на вредност. Према томе, Срески суд је требао или да одбије проширење тужбеног захтева или пак узети изјаву од странака да ли су споразумне да им и даље суди Срески суд.

Врх. суд сматра да је надлежан Срески суд, а из разлога:

У конкретном случају ради се о тзв. проширењу тужбеног захтева. Тако проширење је дозвољено ако се тиме не искључује надлежност парничног суда. Пошто је парница почела тећи, потребно је за ово проширење пристанак противника али ће се сматрати да такав пристанак постоји ако се туженик упусти у расправљање по преиначеној тужби, и да се не противи проширењу. Суд по-

стаје надлежан и тиме што се противник упустио у расправљање о главној ствари.

У овом спору тужени су упустио у расправљање проширене тужбе јер је изнео своју мериторну одбрану. Но после тога је туженик ставио приговор ненадлежности Среског суда. Међутим, упуштањем у усмено расправљање туженик је у том погледу преклудирао.

Иначе, према списима приложеног уговора види се да су странке уговориле надлежност Среског суда. Овај суд сматра да се странке могу писменим споразумом сложити да им суди одређени суд 1. ст. ако се то односи на одређени спор или пак на спорове који произилазе из одређеног правног односа под претпоставком да се ради о правној материји за коју постоји искључива надлежност другог суда.

Нема тога правног правила на подручју Војводине по коме је за издавање платног налога потребно да се чињенице на основу којих се заснива тужбени захтев доказује јавном исправом или приватном исправом на којој је потпис обвезника оверен. — И код издавања платног налога суд има да цени своју надлежност ако је она међу странкама уговорена. (Врх. суд АПВ бр. Гзз. 54-1954)

Окружни суд је издао платни налог против туженика а у корист предузећа ради исплате 7 рачуна у износу од 140.000 динара.

Претседник Савезног врх. суда уложио је захтев за заштиту законности, јер потписи обвезника на уговорима нису оверени. Сматра да је издавањем платног налога повређен закон, јер по важећим правним правилима грађ. судског поступка суд може платни налог издати само ако се све чињенице на којима се заснива тужбени захтев доказује јавним исправама или приватним исправама на којима је потпис обвезника оверен од стране органа надлежног за овервање и исправе у оригиналу тужби прикључене, док све ово у конкретном случају не постоји.

Осим тога, Окружни суд није ценио ону тачку уговора којом су странке уговориле надлежност Среског суда у А.

Због овога је предложио да се платни налог укине и предмет врати 1. ст. суду.

Захтев за зашт. зак. је основан, па је Врх. суд АПВ исти уважио и вратио предмет 1. ст. суду, а из разлога:

Из уговора прикљученог тужби види се да су уговарајуће странке уговориле надлежност Среског суда у А. При издавању платног налога Окружни суд је био дужан да цени своју надлежност, имајући у виду поменуте уговоре. Пошто ово није учинио, повредио је закон, због чега је захтев за зашт. зак. основан, па је ваљало донети решење као у диспозитиву.

Међутим, Врх. суд АПВ остале разлоге на којима почива захтев за зашт. законитости није усвојио, јер правна правила грађанско-судског поступка на која се захтев позива нису никада важила на подручју овог суда, а она која важе не предвиђају за издавање платног налога да се све чинице на којима се заснива тужбени захтев доказују јавним исправама или приватним исправама на којима је потпис обавезног оверен од надлежног органа за оверавање, а нити се предвиђа надлежност окружног суда за издавање платног налога.

Редовни судови нису надлежни да испитују правилност одлука аграрних власти. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 796-1954).

Тужитељи су покренули парницу против НО општине тражећи да им преда у посед некретности из наследства њихових правних претходника, који су убијени у рацији. У тужби су навели да су још за време окупације тражили предају поседа, али га нису добили. Касније су поново тражили предају поседа, али је НО општине то одбио, јер је посед у рацији убијених у смислу чл. 3. Закона о агр. реформи и унут. колон. пго под удар аграрне реформе. Како је по њиховом мишљењу аграрна реформа неправилно проведена, јер се пропис чл. 3. тач. 4. цитираног закона односи на поседе који су остали без власника, што овде није случај, јер оставина њихових правних претходника није узета под удар агр. реформе.

1. ст. суд је тужбу одбио.

Тужитељи су уложили жалбу, која је неоснована а из разлога:

1. ст. суд је заузео правилно правно становиште да редовни судови нису надлежни да испитују правилност и законитост одлука аграрних власти,

па стога не може да се упушта у оцену да ли је спорна земља правилно дошла под удар аграрне реформе или не, већ тужиоци могу да се обрате таквим својим захтевом надлежним органима власти. Само у случају ако спорна земља буде ослобођена односно изузета од прописа Закона о агр. реф. и унут. колон., тек тада би тужиоци имали право, уколико постоје остали законски услови, да траже предају поседа на основу свог зкњ. власништва.

За постојање кривичног дела из чл. 314. КЗ Закон не тражи намеру, већ је довољно прибављање какве личне користи и неимовинске природе. (Врх. суд АПВ, бр. Кж. 519-954).

Окружни суд осудио је спроводника возова на 5 месеци затвора због крив. дела из чл. 314 КЗ, јер је овај обећаваши једној путници да ће је спровести у пограничну зону и без дозволе од ње затражио да с њим пољно опћи.

Тужени се жали, да дело није доказано, јер да се сведоцима и оштећеној не може веровати, а осим тога да је 1. ст. суд повредио закон пошто је један од битних елемената крив. дела из чл. 314 КЗ намера учиниоца да себи или другом прибави какву имовинску корист или да другом нанесе какву штету, чега у конкретном случају нема чак и онда када би и постојала радња која му се ставља на терет.

Жалба је неоснована.

1. ст. суд је тачно установио чиниично стање и правилно ценио исказе сведока и оштећене. Не може се прихватити као правилно становиште жалбе, да је за постојање крив. дела из чл. 314 КЗ потребна намера код учиниоца да себи или другом прибави неку имовинску корист, те да је због тога 1. ст. суд њега погрешно прогласио кривим, пошто овакве намере код њега није било. За постојање кривичног дела из чл. 314 КЗ. Закон не тражи постојање овакве намере, већ је довољно прибављање било какве личне користи и неимовинске природе, што је овде случај.

Законски наследници имају право ради заштите њихових интереса побјегати брачносћ рођења детета. (Врх. суд АПВ бр. Гзз. 19-954).

А. Б. и В. Г. били су у браку, али су још 1918 године прекинули брачну заједницу. В. Г. се саживела са Д. Ђ. после прекида брачне заједнице, па је из тог односа рођено дете Петар, који је стално живео у домаћинству са својим родитељима Д. Ђ. и В. Г.

Брак између А. Б. и В. Г. је 1922 године разведен, и том приликом је констатовао суд, да из брака нема деце, пошто је код рођења Петра држ. матичару и црквеним властима Петар био пријављен као дете Д. Ђ. и В. Г.

После развода брака Д. Ђ. и В. Г. су склопили брак.

1925 године је умро Д. Ђ. а за његовог наследника је оглашен његов син Петар.

Међутим, када је умро А. Б. исти Петар се појављује као наследник истога и тражи наследство за себе, јер да је он син А. Б. и његове матери В. Г. пошто је он на основу одлуке Начелника среза уписан у држ. матичним књигама као дете рођено у браку А. Б. и В. Г.

Тужитељи, законски наследници, браћа и сестре пок. А. Б. поднели су тужбу код Среског суда тражећи, да се установи да Петар није син пок. А. Б. услед чега он не би могао ни да га наследи, него они браћа и сестре би били законски наследници.

Срески суд је дао места тужби.

Окружни суд је на жалбу Петра 1. ст. пресуду преиначио и тужбу одбио, јер је нашао да на основу ОЗОРД право оспоравања има само муж, мајка и дете, а не и друга лица.

Против пресуде Окр. суда ставио је Савезни јавни тужилац захтев за зашт. законитости.

Захтев за зашт. закон. је делимично основан, па је Врх. суд АПВ пресуду Окр. суда укинуо и исти упутио да донесе нову одлуку, а из разлога:

Тужбом се тражи утврђење једног већ постојећег стања тако да се на конкретан случај због специфичних околности не може применити члан 28-31 ОЗОРД. Пресудом Окружног суда којом је 1922 године разведен брак између А. Б. и В. Г. утврђено је да у браку између њих није било деце. Ова пресуда је донета после рођења детета Петра, који је пријављен одмах по свом рођењу, да је дете Д. Ђ. и В. Г. После развода брака између А. Б. и В. Г. ова последња је ступила у брак са Д. Ђ. Све ове

наведене околности указују на вољу родитеља Петра — у спору туженика — да га признају за своје дете односно да га позаконе. Неосновано је становиште Окружног суда, да тужиоци, браћа и сестре А. Б. нису овлаштени оспоравати брачност рођења туж. Петра. Ако туж. није син оставиоца А. Б., зак. наследници наслеђују његову оставину. Ако су тужиоци законски наследници пок. А. Б. онда он имају правног интереса, да ради утврђивања и заштите свога права побиијају брачност рођења туженога Петра.

Што се тиче рока који је наводно протекао на основу чл. 28-31 односно чл. 42 ОЗОРД, овај суд сматра, своје гореизложеном становишту, да се у конкретном случају ради о утврђивању једног већ постојећег стања, а не ради оспоравања очинства, тако да се поменути прописи о строгим роковима не могу применити на конкретан случај.

Како је Окружни суд своју пресуду засновао на погрешној примени чл. 28-31 ОЗОРД, ваљало је пресуду укинути и упутити Окружни суд да цени све доказе у вези са рођењем Петра и онда да донесе нову одлуку.

Акт који управни орган доноси у грађанско-правним односима са странкама није управни акт против кога се може водити управни спор. (Врх. суд АПВ бр. У. 5094-954).

Секретаријат за привреду среза донео је решење којим се некретнине Б. М., уносе као поклон у земљишни фонд ОНИ, јер је Б. М. изјавио датом у записник у канцеларији НО општине те некретнине поклонио.

Против овог решења уложио је жалбу Б. М. коју је жалбу Секретаријат за послове привреде АПВ одбацио, упућујући жалиоца да у редовном судском поступку доказује непостојања одрицања од свог земљишта у корист ОНИ.

Против овог решења покренут је благовремено управни спор тужбом Б. М.

Тужба је неоснована, а из разлога:

Врх. суд АПВ сматра да 1. ст. решење није управни акт у смислу прописа чл. 5 Закона о управним споровима, против којег би се могао водити управни спор, већ је то акт пословања који је управни орган донео у свом грађанско-правном односу у

конкретном случају са тужитељем. Овај акт садржи само изјаву воље органа управе и не односи се на управну ствар па услед тога нема карактер управног акта и може дати повода само грађанском спору. Стога је тужени управни орган II. степена правилно поступио када је жалбу одбацио и тужитеља упутио на пут редовног грађанског спора, у коме треба да се у контрадикторном поступку реши да ли је даровање учињено.

У бракоразводном спору тужилац може све док I. ст. пресуда не постане правоснажном ма у ком стадију поступка одустати од тужбе. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 1148-1054).

Брак између странака је разведен I. ст. пресудом против које је тужени уложио благовремену жалбу. Истодобно са жалбом обе странке су заједничким поднеском известиле суд да су се измириле, брачну заједницу успоставиле и молиле да се I. ст. пресуда стави ван снаге.

Врховни суд је укинуо I. ст. пресуду и поступак у бракоразводном спору обуставио, а из разлога:

Према посебним правним правилима грађанског парничног поступка који важе у бракоразводним споровима на основу чл. 4. Закона о неважности правних прописа итд. тужилац може ма у ком стадију поступка, дакле и у жалбеном поступку после доношења I. ст. пресуде, а све док I. ст. пресуда не постане правоснажном, одустати од своје тужбе и без пристанка противне странке. Како пресуда улагањем жалбе од стране туженог није постала правоснажном, а странке су заједнички тражиле укидање исте, то је ваљало I. ст. пресуду укинути и поступак обуставити.

Орган државне управе у жалбеном поступку може преиначити I. ст. управни акт, али само у односу на странке које су учесници у поступку у првом степену. (Врх. суд АПВ бр. У. 1558-54).

Л. Ј. је ставио захтев управном органу I. ст. да му се додели стан у кући чији је сувласник његова жена. Молба је била одбијена, па је Л. Ј. поднео жалбу.

По жалби Л. Ј. II. ст. управни орган је I. ст. решење укинуо, али је сам одлучио да се жалитељу додељује претсобље, које је Г. Л. користила

као собу, док се Г. Л. додељује соба у стану П. Ј.

Против овог решења, сматрајући га за I. ст. решење, уложио је жалбу др. П. Л. али је његова жалба одбачена, па је др. П. Л. поднео тужбу Врховном суду АПВ, против тог II. ст. управног акта.

Тужба је основана, па је II. ст. управни акт поништен, а из разлога:

Тужени орган је у конкретном случају повредио правила управног поступка, према којима се управни поступак води у два степена. Према принципу двостепености против оваког управног акта који је донет у I. ст., допуштена је жалба вишем органу државне управе. Тужени орган је повредио у овом случају баш наведено начело двостепености у управном поступку. Оспореним решењем тужени орган поступио је по жалби Л. Ј. као II. ст. орган. Поступајући у жалбеном поступку могао је жалбу одбити и потврдити I. ст. решење, жалбу уважити и укинути или поништити I. ст. решење или исто преиначити у сваком правцу, па и на штету тужитеља Л. Ј. уколико је у питању јавни интерес. У конкретном случају жалба је уважена и I. ст. решење у целости укинато. Из овога би следиле логичан закључак да је I. ст. орган државне управе био обавезан донети ново решење у складу са примедбама и схватањима II. ст. органа. Међутим, тужени II. ст. орган је сам решио предмет у меритуму, те је станбено питање Г. Л. решио на тај начин, што јој је доделио стан од празне собе у кући тужитеља др. П. Л. Оним решењем изрекао је да против њега нема места правном леку. Суд матра је тужени орган II. степена погредио. По схватању суда, орган државне управе у жалбеном поступку може преиначити I. ст. управни орган, али само у односу на странке које су учесници у поступку у I. степену. Међутим, то није могуће чинити и у односу на друге странке које нису учесници у правног поступка и које се уствари тек II. ст. управним актом увлаче у поступак. Ово из разлога што се странкама које нису биле учеснице у I. ст. управном поступку, на овај начин онемогућава да могу користити правни лек тј. право на жалбу. Жалба је пак правна институција која је загарантована грађанима уставним законским прописима.

БЕЛЕШКЕ

ДОЛАЗАК РОБЕРА МАРТЕНА, ПРЕТСЕДНИКА МЕЂУНИЈЕ АДВОКАТА У ЈУГОСЛАВИЈУ

Робер Мартен, адвокат из Париза, претседник Међународне уније адвоката стиже у Југославију око 10 јануара 1955, у посету југословенској адвокатури.

Претседник Р. Мартен, долазећи из Турске, посетиће прво Београд, а затим Загреб. У Београду боравиће два-три дана, а у Загребу један-два дана.

Савез адвокатских комора ФНРЈ, Адвокатска комора у Београду и Адвокатска комора у Загребу припремају дочек претседнику Р. Мартену. Он ће по свој прилици и у Београду и у Загребу одржати предавања, учиниће посете нашим савезним и републичким органима и установама, а жеља му је, да се упозна и ближе са проблемима и радом југословенске адвокатури.

Посета претседника Р. Мартена част је нашој адвокатури а имаће сигурно повољне резултате за даље продубљивање међународних односа наше адвокатури.

Ми поздрављамо срдечно колегу Робера Мартена и желимо му пријатан боравак међу нама.

РЕЗУЛТАТИ АДВОКАТСКИХ ИСПИТА У 1954 ГОДИНИ

Ових дана су завршени испити адвокатских приправника који су полагали адвокатски испит у 1954 години.

Биће занимљиво да изнесемо статистичке податке у вези са испитима.

Са подручја Војводине полагало је адвокатски испит свега 36 кандидата. Од овог броја испит су положила 12 кандидата, док испит није положило 24 кандидата.

Од положених 12 испита 2 кандидата су испит положила са врло добрим успехом, а 10 кандидата са добрим успехом.

Од 24 кандидата који нису испит положили 18 је полагало први пут, 4 други пут, а 2 кандидата су испит полагали трећи пут.

Из овог следи, да је свега једна трећина кандидата испит са успехом положила. Овај резултат никако не може да нас задовољи и он потврђује потребу свих настојања и мера, које предузима Извршни одбор у односу на усавршавање стручног знања адв. приправника, а о чему ћемо на другом месту изнети неке наше погледе.

ПРЕД ОТВАРАЊЕМ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У НОВОМ САДУ?

На дан 24 децембра 1954 године Комисија Универзитета у Београду која испитује потребе, услове и могућности за оснивање Правног факултета у Новом Саду, а која је боравила у Новом Саду, учинила је посету и Извршном одбору Адвокатске коморе за АПВ, а у циљу проучавања овог питања. Комисију је предводио Др. Михајло Константиновић, редован професор Правног факултета у Београду.

ДРУГИ БРОЈ „ЈУГОСЛОВЕНСКЕ АДВОКАТУРЕ“

Крајем децембра 1954 године изашао је из штампе други број часописа Савеза адвокатских комора ФНРЈ „Југословенска адвокатура“.

Садржај другог броја је следећи: IV. год. скупштина Савеза адв. комора ФНРЈ (Коста Хаџи); О неким питањима адвокатури (Прв. Васиљевић); Улога адвокатури са посебним освртом на систем друштвене контроле адвокатури (др. Влад. Гросман); Са првог Конгреса правника Југославије (извод из реферата др. Ј. Хрнчевића, говор др. Анте Штокића, претсед. Савеза); Кодекс професионалне етике адвоката (др. Иво Политео); Однос штампе према адвокатури (др. А. Штокић); Адвокати и соц. осигурање (Андрија Поповић); Правна правила, судска пракса и законитост (др. Богољуб Јовановић); Прилог схватања појма службеног лица по одредби чл. 99 (1) под г.) КЗ (Чедомир Тодоровић); Правни лекови у поступку код привредних судова (Д. К.); Посета почасног претседника Међународне уније адвоката адвокатима Југославије (Катарина Маринковић).

Други број „Југословенске адвокатури“ штампан је на 80 страна.

Препоручујемо свим адвокатима и адв. приправницима, као и осталим нашим читаоцима да се претплате на часопис нашег Савеза.

Претплата се врши код Савеза адв. комора ФНРЈ, Београд, Кардељева бр 13, или путем тек. рачуна Савеза код Народне банке бр. 102-Т-132.

ПРЕГЛЕД ПУБЛИКАЦИЈА „ГЛАСНИКА“ У 1954 ГОДИНИ

У својој трећој години излажења „Гласник“ је изашао у 12 бројева, на укупно 392 страница. Сваки месечни број штампан је на 32 странице, осим априлског броја, који је штампан на 40 страница.

„Гласник“ је објавио 28 чланака на 114 и по страна који су третирали проблеме адвокатури. Из материје грађанског права публиковано је 26 чланака на 78 и по страна. Из материје кривичног права објављено је 14 чланака на 53 стране. Из управног права 1 чланак на 3 и по стране. Из привредног права 2 чланка на 7 страна, док је објављено 5 чланака са разноврсном садржином.

Бележака је објављено 16 на 7 и по страна, а некролога 7 на 3 стране. Објављено је одлука из грађанске судске праксе 50, из кривичне судске праксе 35, из управне судске праксе 23, као и 2 одлуке арбитраже.

Службених саопштења из Адвокатске коморе за АПВ објавио је „Гласник“ на 52 и по стране.

СЛУЖБЕНА САОПШТЕЊА

ИЗ СЕДНИЦЕ ИЗВРШНОГ ОДБОРА АК ЗА АПВ

На седници Извршног одбора Адв. коморе за АПВ, која је одржана 21 децембра 1954 године донесена су следећа решења:

1. Оверен је записник седнице која је одржана 26 нов. 1954.
2. Узет је на знање извештај претседника о раду ИО у периоду између две последње седнице.
3. У вези анкете о потреби и условима за отварање Правног факултета у Новом Саду ИО је заузео гледиште да би отварање Правног факултета у Новом Саду било врло потребно.
4. Узет је на знање извештај Јована Јегдића о посети Држ. секретару за правосудну управу и са седнице ИО Савеза адв. комора ФНРЈ, која је одржана у Љубљани 11 и 12 децембра 1954 год.
5. Усвојен је буџет Коморе за 1955 годину, те се буџет упућује Скупштини Коморе.
6. Усвојен је буџет Пенз. фонда за 1955 годину, те се буџет б. Пенз. фонда упућује Скупштини Коморе.
7. Узет је на знање службени извештај, да је Комора поднела неколико пријава против надриписара из среза Нови Сад.
8. Ставља се ван снаге решење о привременој забрани вршења адвокатуре Фатић Марку, адвокату из Новог Сада, с тим да дисциплински поступак тече и даље. Ово је решење ваљало донети с обзиром на чињеницу, да је Срески суд у Новом Саду одбацио спутжни предлог против именованог, пошто су оштећени повукли свој предлог.
9. Решавано је о текућим предметима, као и о предметима уписа у Именик адвоката и адв. приправника.
10. Извршни одбор жели свим члановима Коморе адвокатима и адв. приправницима срећну нову 1955 годину.

Извршни одбор АК за АПВ ИЗ КЊИГОВОДСТВА КОМОРЕ

Скреће се пажња адвокатима да је доспела обавеза уплате прве рате чланарине за 1955 годину у износу од 750 динара, па се позивају адвокати да прву рату уплате.

Последњи пут се позивају сви они који нису поднели извештај о постигнутом промету адв. канцеларије за 1954 годину (три прва тромесечја) да то одмах учине, као и да уплате 1 процентни допринос.

Све ове уплате врше се на тек. рач. Адвокатске коморе за АПВ бр. 300-Т-403.

Књиговодство Коморе

„ГЛАСНИК“ излази сваког месеца. — Издавач и власник: Адвокатска комора за АПВ, Нови Сад, Змај Јовина 20. Уређује Одбор Одговорни уредник: Ботић Ми-лорад, адвокат Нови Сад, Александра Ранковића бр. 6.

Текући рачун код Народне банке бр. 300-Т-403.

Штампа: Градска штампарија „Коста Шокица“ Нови Сад.